

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1201

Vragen van het lid **Erkens** (VVD) aan de Minister van Klimaat en Groene Groei over het artikel «Nederlandse gasvoorraden raken razendsnel leeg: Energiecrisis is allerm minst voorbij» (ingezonden 13 januari 2025).

Antwoord van Minister **Hermans** (Klimaat en Groene Groei) (ontvangen 4 februari 2025).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Nederlandse gasvoorraden raken razendsnel leeg: Energiecrisis is allerm minst voorbij»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u de zorg dat de snel dalende vulgraad van de gasopslagen en de aanhoudende geopolitieke onzekerheid rond energielevering opnieuw een risico vormen voor de energiezekerheid van Nederland en Europa?

Antwoord 2

In de brief over de stand van zaken op de gasmarkt en gasopslagen van 14 januari jl. geeft het kabinet aan te verwachten dat, ondanks de snel dalende vulgraad van de gasopslagen in Nederland en de geopolitieke onzekerheid, er voldoende gas is om deze winter door te komen.² Dit wordt ondersteund door analyses van GTS. Op 9 januari jl. is GTS in een persbericht op haar website ingegaan op de actuele vulgraden en heeft GTS bevestigd dat de leveringszekerheid gewaarborgd blijft deze winter. GTS geeft aan dat «er momenteel geen sprake is van een verminderde leveringszekerheid». Wel plaatst GTS de kanttekening dat in een strenge winter een situatie

¹ Volkskrant, 8 januari 2025, «Nederlandse gasvoorraden raken razendsnel leeg: «Energiecrisis is allerm minst voorbij»». (www.volkskrant.nl/economie/nederlandse-gasvoorraden-raken-razendsnel-leeg-energiecrisis-is-allerm-inst-voorbij~b5505797/?referrer=https://www.google.com/)

² Kamerstukken II 2024/25, 29 023, nr. 531.

met een krap aanbod kan ontstaan met een mogelijk effect op de prijzen op de groothandelsmarkt.³

Dit neemt niet weg dat het kabinet de situatie op de gasmarkt goed in de gaten houdt. Zo volgt het kabinet de vulgraad op de voet en kan het kabinet – net als eerdere jaren – via de vultaak van EBN bijspringen als gasopslagen onvoldoende gevuld worden door marktpartijen. Op basis van deze vultaak kan EBN er ook voor kiezen om gas dat EBN al heeft opgeslagen in de opslag te houden (doorrollen).

Ook in EU-verband worden de geopolitieke situatie en de gevolgen daarvan voor de gasleveringszekerheid goed in de gaten gehouden: volgens analyses van zowel het Europese netwerk van transmissiesysteembeheerders voor gas (ENTSO-G) als het Internationaal Energieagentschap (IEA) leidt het wegvallen van de transit van Russisch gas door Oekraïne gedurende deze winter niet tot gasleveringszekerheidsproblemen in de EU. Ook de Europese Commissie verwacht geen tekorten als gevolg hiervan.⁴

Gezien de huidige ontwikkelingen, stuurt het kabinet de Kamer in februari wederom een update over de stand van zaken op de gasmarkt en gasopslagen.

Vraag 3

Welke maatregelen heeft het kabinet sinds de afgelopen winter genomen om te voorkomen dat de gasvoorraden opnieuw snel leeg raken, zoals in het artikel wordt geschetst?

Antwoord 3

Sinds de gascrisis van 2022 zijn de nodige maatregelen genomen om het gassysteem te versterken en daarmee te voorkomen dat gasopslagen leeg raken. Het is belangrijk om hierbij te benadrukken dat gasopslagen een cruciale rol spelen in het gassysteem, maar niet het enige middel zijn waarmee we voorzien in de gasleveringszekerheid. Het gaat onder andere ook om uitbreiding van de LNG-importcapaciteit, het versnellingsplan Noordzee, de introductie van de vultaak voor EBN en de maatregelen in het recent geactualiseerde Nederlandse Preventief Actieplan.

Wat betreft maatregelen voor gasopslag sinds afgelopen winter: EBN ook voor 2025 de vultaak gekregen om tot 20 TWh gas op te slaan en waar mogelijk in de opslag te houden, voor het geval marktpartijen dat onvoldoende doen. Daarnaast is en wordt doorgewerkt aan het voorstel voor de Wet bestrijden energieleveringscrisis. Hierin worden de inzichten verwerkt van het onderzoek dat is uitgevoerd om de consequenties en wenselijkheid van diverse vulmaatregelen in kaart te brengen.⁵ Dit wetsvoorstel gaat op korte termijn in internetconsultatie.

Vraag 4

Hoe wordt de huidige situatie beoordeeld ten opzichte van de kabinetsdoelstellingen die in het voorjaar van 2023 zijn geformuleerd om de gasvoorraden vóór de winter van 2024 tijdig te vullen?

Antwoord 4

De gasopslagen in Nederland waren op 1 oktober 2024 voor bijna 93% gevuld. Dit was in lijn met de ambitie van het kabinet⁶ en het advies van GTS en ruim boven de vulverplichting voor Nederland van 74% die op 1 november gold op grond van de EU-verordening gasleveringszekerheid.⁷

³ <https://www.gasunie.nl/nieuws/lage-vulgraad-nederlandse-gasbergingen-leidt-niet-direct-tot-gevaar-voor-leveringszekerheid>

⁴ https://energy.ec.europa.eu/news/commission-and-member-states-confirm-no-gas-supply-concerns-new-year-2025-01-02_en

⁵ Bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 29 023, nr. 494.

⁶ Kamerstukken II 2023/24, 29 023, nr. 494.

⁷ Bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) 2024/2995 van de Commissie van 29 november 2024 tot vaststelling van het vultraject met tussentijdse streefdoelen voor 2025 voor elke lidstaat met ondergrondse gasopslaginstallaties op zijn grondgebied die een rechtstreekse interconnectie met zijn afzetgebied hebben. Hierbij moet worden opgemerkt dat de in deze verordening opgenomen percentages voor de vulverplichting en tussentijdse vuldoelen van Nederland op grond van artikel 6 bis, derde lid, van Verordening (EU) 2017/1938 moeten worden gecorrigeerd voor de export naar het Verenigd Koninkrijk in de gasjaren 2017/18 t/m 2020/21.

Vraag 5

Hoe verklaart u dat de vulgraad in Nederland sneller daalt dan het Europese gemiddelde, terwijl daar dezelfde omstandigheden en Europese regels gelden?

Antwoord 5

In de Kamerbrief van 14 januari jl. noemt het kabinet een aantal mogelijke verklaringen voor de dalende vulgraad. Zo wordt de lagere vulgraad deels veroorzaakt doordat er de afgelopen weken meer gas nodig was om elektriciteit op te wekken, vanwege periodes van zogenaamde «dunkelflaute» (weinig wind en zon) en doordat het najaar van 2024 kouder was dan voorgaande jaren.

Echter, er is de afgelopen tijd meer gas uit de opslagen geproduceerd dan enkel te verklaren is op basis van temperatuur en weersomstandigheden. Dit wil overigens niet zeggen dat er meer gas verbruikt is dan op basis van temperatuur en weer te verwachten viel: het laat zien dat, om te voorzien in de gasvraag, er meer gas uit opslagen in Nederland is gebruikt dan uit andere bronnen.

Hierbij spelen marktontwikkelingen een grote rol. Gasopslagen in de EU zijn onderdeel van de geliberaliseerde gasmarkt, waarop ook partijen uit derde landen kunnen handelen. Voor marktpartijen die afgelopen zomer gas hebben opgeslagen, is het op dit moment aantrekkelijker om dat in te zetten om te voldoen aan hun leveringsverplichtingen dan om aanvullend gas in te kopen op de groothandelsmarkt, want dan zijn zij duurder uit. Dit komt door de verwachte ontwikkeling van de gasprijs: de dagprijs of maandprijs (nu februari) van gas is ongeveer gelijk aan de zomerprijs (2025) en die is weer hoger dan de komende winterprijs (2025/26). Dus hoe verder in de toekomst hoe goedkoper het gas. In de regel is het omgekeerd: hoe verder in de toekomst, hoe hoger de prijzen. De huidige situatie van «omgekeerde prijsvorming» zorgt ervoor dat het verlieslatend is om gas in de opslagen te laten zitten of om extra op te slaan. Dit effect van de prijzen op de mate waarin marktpartijen gas in de opslagen houden, speelt ook mee bij het vullen van de gasopslagen komend valseizoen.

Ook kan gas uit de opslagen worden onttrokken voor zowel nationaal als regionaal gebruik. Het in Nederland opgeslagen gas wordt dus ook gebruikt in de buurlanden en vice versa. We zien daarbij, ook in afgelopen jaren, dat de Nederlandse gasopslagen net iets intensiever worden gebruikt dan de opslagen in andere landen. Hier speelt mee dat Nederland relatief veel opslagcapaciteit heeft ten opzichte van het gebruik, ook in vergelijking met buurlanden.⁸ De meeste gasopslagen in Nederland hebben daarbij ook specifiek de functionaliteiten om te voorzien in de extra vraag naar gas in de winter. Dit terwijl bijvoorbeeld veel gasopslagen in Duitsland cavernes zijn die tussentijds kunnen worden bijgevuld en daarom met name gebruikt worden voor de balancering van het net.

Vraag 6

Deelt u de mening dat het noodzakelijk is om de ambitie voor de vulgraad te verhogen in plaats van te verlagen zoals eerder is gecommuniceerd? Bent u bereid om het besluit om in 2025 de ambitie voor de vulgraad te verlagen naar 80% te herzien?

Antwoord 6

GTS heeft in haar overzicht gasleveringszekerheid van 30 september 2024 aangegeven dat er voorafgaand aan de winter 2025/26 110 TWh in de seizoensopslagen in Nederland moet zijn opgeslagen, wat neerkomt op een vulgraad van 80%. De ambitie van het kabinet sluit aan bij de analyse van GTS. Hierover heeft het kabinet de Kamer geïnformeerd in de update gasleveringszekerheid van 30 september 2024.⁹ Het kabinet hecht eraan dat de vulambitie van het kabinet realistisch en haalbaar is. De ambitie houdt rekening met de dalende vraag naar gas in zowel Nederland als de buurlanden en met de gasinfrastructuur in Nederland, op een wijze die borgt dat in

⁸ Zie de antwoorden van 10 december 2024 op Kamervragen van het lid Rooderkerk (D66), Aanhangsel Handelingen II 2023/24, nr. 781.

⁹ Kamerstukken II 2024/25, 29 023, nr. 519.

de gasvraag in de winter kan worden voorzien. Het kabinet komt dit kwartaal met een brief om deze vulambitie nader toe te lichten en zal daarbij ook de ervaringen van deze winter betrekken, zoals toegezegd aan het lid Bontenbal¹⁰.

Vraag 7

Hoe beoordeelt u de kritiek dat energiebedrijven mogelijk onvoldoende worden gestimuleerd om de gasopslagen gedurende het hele jaar op een adequaat niveau te houden? Welke rol kan de overheid hierin spelen?

Antwoord 7

Energiebedrijven kunnen hun wettelijke of contractuele leveringsverplichtingen op verschillende manieren invullen: bijvoorbeeld door LNG-importcapaciteit te contracteren, door gas op te slaan of door (een deel van) hun portfolio op de spotmarkt en de futures markt in te kopen. Het kabinet ziet het dan ook als taak van marktpartijen om voldoende gas op te slaan: als onderdeel van hun portfoliostrategie kunnen zij dit het meest efficiënt en zij hebben hiervoor de benodigde kennis en kunde.

Mede naar aanleiding van de gascrisis in 2022 overweegt het kabinet structurele maatregelen met betrekking tot gasopslag. Om mogelijke vulmaatregelen goed te kunnen wegen, is een onderzoek uitgevoerd.¹¹ Deze inzichten verwerkt het kabinet in het voorstel voor de Wet bestrijden energieleveringscrisis. Dit wetsvoorstel gaat op korte termijn in internetconsultatie.

In de tussentijd heeft het kabinet EBN de taak gegeven om in 2025 (net als in 2022, 2023 en 2024) tot 20 TWh aan gas op te slaan, voor het geval marktpartijen dat onvoldoende doen¹².

Vraag 8

Verwacht u dat de gasopslagen komende zomer voldoende kunnen worden bijgevuld? Hoe sorteert u voor op de nog altijd krappe markt en het beperkte aanbod?

Antwoord 8

De gasopslagen *kunnen* nog voldoende worden bijgevuld om de vulambitie van het kabinet te halen: de capaciteit van de gasinfrastructuur – zoals de LNG-importterminals en de pijpleidingverbindingen met buurlanden – is groot genoeg om voldoende gas in het vulseizoen te kunnen importeren om de gasopslagen gemiddeld tot minimaal 80% te vullen. Een uitdaging hierbij is de prijsontwikkeling. Deze volgt het kabinet nauwgezet, omdat de prijsontwikkeling ervoor kan zorgen dat de opslagen komende zomer slechts beperkt worden gevuld. Ter toelichting: momenteel zijn, in tegenstelling tot wat normaal gesproken het geval is, op de groothandelsmarkt de prijzen voor gas in het aankomende vulseizoen hoger dan de gasprijzen voor de daaropvolgende winter (2025/26). Dit wordt ook wel een negatieve «spread» genoemd. Dit maakt het voor marktpartijen vooralsnog verlieslatend om gas op te slaan of om gas in de opslag te houden: immers, partijen moeten het gas dan aankopen (of laten zitten) tegen een hogere prijs dan de prijs waartegen ze het gas in de volgende winter kunnen verkopen. Marktpartijen gaan er, op basis van de huidige prijssignalen, van uit dat er in de aankomende winter gas uit andere bronnen te koop is tegen een prijs die lager is dan de prijs waartegen gas in de komende zomer zou moeten worden gekocht om vervolgens op te slaan. Zo kunnen partijen nu al gas inkopen op de futures markt met levering in winter 2025/26. Zie ook het antwoord op vraag 5.

Vraag 9

Bent u het ermee eens dat het waarborgen van een minimale vulgraad van de Nederlandse gasopslagen een cruciale voorwaarde is om economische stabiliteit te garanderen en prijsschommelingen te voorkomen?

¹⁰ Toezegging TZ202410-018.

¹¹ Bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 29 023, nr. 494.

¹² Kamerstukken II 2024/25, 29 023, nr. 519.

Antwoord 9

Het kabinet is van mening dat het waarborgen van een minimale vulgraad bij aanvang van, en gedurende, de winter belangrijk is. Dit is de verantwoordelijkheid van marktpartijen, omdat zij moeten kunnen voorzien in hun leveringsverplichtingen. De meerjarige cijfers over de vulgraden in Nederlandse opslagen laten ook zien dat marktpartijen dit doen. Aanvullend heeft EBN sinds 2022 jaarlijks een taak gekregen om 20TWh op te slaan als marktpartijen dat onvoldoende doen.

Vraag 10

Bent u bereid om minimale vulgraden in te voeren zoals eerder bepleit in de Motie van het lid Erkens over in het wetsvoorstel gasleveringszekerheid opnemen dat de Minister voor Klimaat en Energie jaarlijks een te behalen vulgraad voor de gasopslagen vaststelt (Kamerstuk 29 023, nr. 504)?

Antwoord 10

Het kabinet is voornemens om in het voorstel voor de Wet bestrijding energieleveringscrisis op te nemen dat de Minister voor Klimaat en Groei jaarlijks een vuldoelstelling – met andere woorden: een minimale vulgraad bij aanvang van de winter – voor de gasopslagen vaststelt. Dit wetsvoorstel gaat op korte termijn in internetconsultatie.

Vraag 11

Hoe waarborgt u dat de hoge energiekosten, als gevolg van schaarste in de gasmarkt, niet opnieuw een disproportionele impact hebben op Nederlandse huishoudens en bedrijven?

Antwoord 11

Het kabinet heeft conform het regeerakkoord de energiebelasting op gas verlaagd. Dit scheelt in de energierekening van alle huishoudens dit jaar. De ACM zet de monitoring van de consumentenmarkt en de groothandelsmarkten het komende jaar voort en ziet er op toe dat bedrijven zich aan de regels houden zodat prijzen op de vrije energiemarkt op integere en transparante wijze tot stand komen.¹³

Voor de meeste huishoudens geldt dat prijsontwikkelingen pas na langere termijn gevolgen hebben voor de energierekening. Wanneer een effect optreedt, is immers afhankelijk van het type contract dat een huishouden heeft: meer dan de helft van de huishoudens heeft een vast contract met een vaste prijs voor een jaar of langer. Deze groep merkt pas iets van een hogere of lagere gasprijs op de groothandelsmarkt als zij een nieuw contract afsluit.¹⁴ Er is op dit moment nog niet sprake van een structurele prijsstijging vergeleken met eerdere jaren of een disproportionele impact. Hoewel de tarieven voor nieuwe contracten voor huishoudens in november en december met 1–3% gestegen zijn ten opzichte van de maanden ervoor, ligt het prijsniveau in de aangeboden contracten in januari 2025 nog altijd ruim onder het niveau van het prijsplafond dat in 2023 gold.

Voor bedrijven geldt dat veel sectoren, in het bijzonder energie-intensieve sectoren als chemie, landbouw en vervoer, er in de afgelopen jaren in geslaagd zijn hun gasverbruik te verlagen door energie efficiëntie. Deze efficiëntie is door de gascrisis van de afgelopen jaren en door de verduurzamingsopgave een belangrijk aandachtspunt voor veel bedrijven geworden. Hierdoor zijn bedrijven beter in staat om te gaan met de uitdagingen van hoge gasprijzen. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de huidige gasprijzen weliswaar hoger liggen dan de periode van voor de recente gascrisis maar aanzienlijk lager zijn dan tijdens die gascrisis.

¹³ Energiemonitor ACM van 17 januari 2025: Energiemonitor ACM: Gasprijns gestegen, vulgraad gasopslagen gedaald | ACM.nl

¹⁴ Het meest recente cijfer (november 2024) voor het percentage afnemers met vaste contracten voor gas is 54% (Bron: (Workbook: Monitor Consumentenmarkt Energie)).